

2. OSALUS

ÕNED INIMESED TAHAVAD, mõned soovivad, kolmandad saavutavad eesmärgi,” Michael Jordan.

Digiteerimine on maailma muutnud viisidel, mida me ikka veel täielikult ei mõista. Enne üleilmselt arvutivõrku ja internetivõimaluste levikut olid informatsiooni hankimise ja tootmise vahendid ning tõelise diskussiooni ja osaluse kanalid digiajastust palju piiratunud. Tänapäeval saab käigupealt osaleda kogu maailma mistahes huvipakkuva teema arutelus telefoni, tahvelarvuti või nutitelefoni abil.

Farthing määratleb osalust protsessina, milles noored aktiivsete kodanike osalevad, väljendavad oma arvamust ning milles neil on otsustusõigus noori puudutavates teemades. E-osalus lisab määratlusele internetimõõtme. Peamised e-osaluse viisid on jagamine, kaasatöötamine ja tegutsemine. See võib esineda ka kahes vormis: poliitilist otsust mõjutavas otseses ning teatud teemasid ja seisukohti toetavas kaudses vormis.

Kui räägime otsesest e-osalusest, siis 2015. aastal toimus Eestis murrang, kui Riigikogu andis 16- ja 17-aastastele noortele õiguse hääletada kohalike omavalitsuste valimistel. Kuna Eestis on võimalik internetis hääletada, siis arvati, et sellest saab eelistatud kanal. Tegelikult hääletas interneti teel ainult 8% 16- ja 17-aastastest valijatest. Põhjuseid võib olla mitmeid, kuid noored ise ütlesid, et nad osalesid valimistel esimest korda ning soovisid tunda, kuidas nad kirjutavad dokumendile füüsiliselt alla ja libistavad valimisedeli kasti. Sotsiaalteadlased väitsid lisaks, et noortel pole veel ID-kaardi kasutamise oskust.

Kaudsest e-osalusest rääkides selgitasid noored, et nad ei oota täielikult uusi osalusviise. Selle asemel loodavad nad näha tehnoloogia integreerimist juba olemasolevatesse osalusviisidesse – näiteks võiks kasutada internetivahendeid kiirema ja praktilisema kodanike ja ametnike vahelise suhtlusviisina; läbipaistvam otsustamisprotsess võimaldaks inimestel näha, et nende arvamus on tõeliselt oluline; või mängustamisprotsess muudaks osalemise huvitavamaks või kaasahaaravamaks.

Kuid millised osalejad on noored? Beilmann ja Kalmus on välja pakkunud Eesti noorte neli osalejatüüpi: poliitiliselt meelestatud aktivistid (5%), vabatahtlikud-heategijad (30%), digiaktivistid (28%) ja passiivsed noored (37%). Rahvusvahelised uuringud on näidanud, et kasvamas on selliste noorte arv, kes on poliitikast võõrdunud ega usalda sotsiaalseid ja poliitilisi institutsioone. Kuna tüpologia kohaselt on kolmandik noortest tõrjutud, võõrandunud ja passiivsed, siis on võimalik oletada, et ka Eestis on põhjust koos paljude teiste riikidega muretseda noorte väheneva osalusaktiivsuse pärast.

Noorte osalemine on olnud pikka aega noorsootöö üks olulisemaid prioriteete. Noorsootöö eesmärk on ärgitada noori osalema ning kuna noored kasutavad internetti sagedamini, peab ka noorsootöö uued väljakutsed vastu võtma ja pakkuma kaasaegsete lahenduste ja sobivate kanalite kaudu noorte osaluse suurendamiseks ja eluliseks tegutsemiseks vahendeid oma „eesmärgi saavutamiseks“, kui Michael Jordanit parafraseerida.